

Čudesna povijest najstarijeg naselja u Europi – Djevojčica s amuletom

Objavio **Đuro Karalić** - 14. rujna 2024.

Foto: Gordana Ilić Ostojić

Arheologija je egzaktna znanost, koja proučava ljudske aktivnosti otkrivanjem i analizom materijalnih ostataka. Arheolozi proučavaju ljudsku prapovijest i povijest, sve od razvoja prvih kamenih alata prije 3,3 milijuna godina pa do posljednjih desetljeća.

Ako znamo da prapovijest obuhvaća više od 99 % ljudske prošlosti – od paleolitika pa do pojave pismenosti u društvima diljem svijeta – jasno je kako je arheologija posebno važna u proučavanju pretpovijesnih društava, za koje po definiciji ne postoje pisani tragovi.

Da bi otkrili tajne daleke prošlosti, moramo se oslanjati na materijalne nalaze, a neki od najplodnijih izvora informacija o životima pretpovijesnih društava su otpadne jame i – grobovi.

Negdje oko 5500. godine pr. Kr., starosjedioce starčevačke kulture potisnula je novopridošla vinčanska kultura, koja u potrazi za novim životnim prostorom počinje seliti ka zapadu. A jedan grob pronađen na tellu Tržnica priča nam ne samo o smjeni tih dvaju kultura, nego i mnogo više.

Meditranska školjka u Slavoniji

Jedini do sada potvrđeni nalaz kontakta između „dodoša“ vinčanske kulture sa starosjedilačkom starčevačkom kulturom je grob desetogodišnje djevojčice iz starčevačkog naselja na tellu. Netko je kao prilog u njezin grob stavio dvije gotovo čitave posude vinčanske kulture, a na prsa djevojčice amulet napravljen od istočnomeditranske školjke *Spondylus Gaederopus*, kod nas zvane kopito.

Od te se morske školjke izrađivao najdragocjeniji nakit cijele onovremene Europe. Još prije 7.500 godina od ove su se školjke izrađivale perle, narukvice, privjesci i pojasne garniture, odnosno čitav niz ukrasnih predmeta, koji su bili veoma popularni i zastupljeni diljem europskog kontinenta. Mnogi arheolozi vjeruju da je taj nakit predstavljao oznaku bogatstva i prestiža, a nisu rijetki ni oni koji misle da su ga kao ritualni predmet koristili neolitički šamani.

uglavnom smještena duboko u unutrašnjosti kontinenta, izuzetno udaljena od priobalnih zona gdje su se školjke prikupljale i obrađivale. Neka područja pronalaska udaljena su i više od 3.000 kilometara od jadranskih i egejskih obala gdje školjka obitava, a zanimljivo je napomenuti kako se količina nalaza nakita izrađenog od spondilusa povećava kako se udaljavamo od jadransko-egejskih obala.

Foto: Gordana Ilić Ostojić

Arheolozi smatraju kako su se glavni centri prikupljanja ove školjke nalazili na obali Istre, a tu se izrađivao i dragocjeni nakit. Na taj je način istarska obala postala jedna od polaznih točaka prve velike mreže razmjene luksuznih proizvoda u povijesti čovječanstva, a nekoliko primjeraka tog onodobnog luksuznog nakita pronađeno je i na području Vinkovaca.

S iščezavanjem neolitičkih tradicija i početkom metalnog doba, nakit od spondilusa prestaje biti dragocjena roba i nestaje s arheoloških nalazišta.

Kamen kao statusni simbol

Amuleti, perle, privjesci i narukvice od školjaka iz dalekih predjela bili su predmeti koji su predstavljali statusne simbole ili imali određenu simboličnu vrijednost. No nisu samo školjke dolazile iz daleka.

Trgovinom ili razmjenom iz udaljenih je rudogorja, mjesta negdašnje vulkanske aktivnosti, dolazio i cijenjen i vrijedan crni kamen onksidijan, čije je glavno svojstvo velika tvrdoća. Uspoređivano je da sav

jednostavnog života i mirnog rasta, uskoro će zauvijek nestati i čovjek se tom načinu života nikada više neće vratiti.

Gordana Ilić Ostojić

Nastavlja se...

Izvori: Vinkovci u svijetu arheologije; Najstariji europski grad – Vinkovci od neolitika do danas; Arheološki odjel GMVK – vodič kroz postav; Neolithic economy of the East Slavonija and Baranja; Darovi zemlje – neolitik između Save, Drave i Dunava; Gradski muzej Vinkovci

